

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egész évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete főpénztárának Túrkevére az 54.135. sz. csekk számlán küldendők

FELELŐS SZERKESZTŐ:
VITÉZ GYUTAY ISTVÁN

Megjelenik egy évben 11-szer.
Szerkesztőség: Gyöngyös. (Gazdasági Népiskola.) Kiadóhivatal: Túrkeve. Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: NÁRAY FERENC elnök, Lajosmizse. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanítók Orsz. Egyesülete, Lajosmizse.

Közgyűlésünk elé.

Ismét összeül az ország gazdasági szaktanítósága, hogy megtárgyalja egyesületi ügyeit, elmondja ügyes-bajos dolgait, dicsekedjen vagy panaszkodjon iskolájánál elért siker- vagy balsikerről, szakszerű tanácskozást folytasson más iskoláknál működőkkel, azonkívül, hogy egymás között a kollégiális kapcsolatokat istápolja, tanulmányi kiránduláson részt vegyen és okuljon stb., stb.

Amidőn most, ez iskolaév kezdetén, a vakációnak kedélyes hangulatából már a komoly munka színterére léptünk, egész lelkünket az alkotni-vágyás, a jó magvető igaz szándéka és igyekezete tölti el. Lelkünk tele van ambícióval, önbizalommal, tettekésséggel. Valahogy úgy érezzük ilyenkor magunkat, mint a jó diák, amikor másnap felelnie kell s már előtte való éjjel arról álmodik, hogy a tanár úr felszólította és bizony nem minden kérdésre tudott tökéletes feleletet adni. Reggel aztán boldogan veszi tudomásul, hogy hiszen csak rossz álom volt, melyet az esti zsíros pörkölt vacsorájának köszönhet. Örül, hogy minden kérdéssel tisztában van, csupán csak türelmetlen és minden munkában nem töltött-percet elveszettnek tart s őszintén sajnál.

Ilyen munkakésséggel indul a szaktanítóság munkába és tölti be azt a gondterhes, nehéz hivatást, amelyet az önálló gazdasági népiskolánál a tanítás és nevelés, a tanfolyamok, a gazdaság és számadások vezetése stb. állít eléje.

És ez bámulatos! Amilyen pontosan, lelkiismeretesen tölti be hivatását a közpályán, ép annyira közömbös saját ügyes-bajos dolgaival szemben. A gazdasági szaktanítók egye-

sületi munkájában alig vesz részt. Nem törődik vele, hogy az egyesület tisztikara és választmánya mit-hogyan intéz el, pedig igen sokszor az ő jobb sorsáról van szó. Egész viselkedése úgy tűnik fel, mintha nem is érdekelné.

A gazdasági szaktanítóság egyesülete kicsi és a tagok letargikus magatartása miatt gyenge is, pedig, ha annak a munkakészességnek és teljesítménynek, amellyel a közpályán betöltött hivatását teljesíti, csak néhányad-részt is az egyesületi életbe helyezné, bevehetetlen erősségü várrá fejlődne országos egyesülete. Több szem, többet lát; több koponya, többet kitalál.

Közgyűlésünk előtt fogadjuk meg, hogy egyesületi életünkbe mindnyájan belekapcsolódunk és annak felvirágoztatásához nemcsak anyagi erőnkkel, de teljes tudásunkkal és minden igyekezetünkkel részt veszünk. Elevedjen fel a lelkekben az a tettekésség, amely alapító tagjait eltöltötte akkor, amikor még egy asztalnál elfértek mindannyian. Induljon ki a fiatalságból a tettekésség szent tüze s ragadják magukkal az öregeknek munkára mindenkor kész életösztönét. Forrjon össze a fiatalság heve az öregek élettapasztalatával igaz ügyünk szolgálatában.

Ha a gazdasági szaktanítóság minden tagja ilyen elhatározással indul már az ideai közgyűlésre, akkor olyan pezsgő egyesületi élet indul meg, amelynek eredményei kiszámíthatatlanok.

Ezen egyesületi munkában minden szaktanító érezze magát testvérnek, kik egymást segítve és támogatva, vigyék előre a gazdasági szaktanítói család élniakarásának szent ügyét.

A magyar falu egészségügye.

Orvosi megállapítás szerint a magyar falu: beteg. Erről beszél *Dr. Kerbolt László* körorvos: „A beteg falu“ című könyve. Az orvosi diagnózis szerint a falu betegségének két fő-
okozója van: a szegénység és tudatlanság. A szerző, mint körorvos egy emberöltő óta él a faluban, ismeri, szereti a népet, eléggé éles szemű is, hogy felismerje a falu betegségeinek okait és helyesen gondolja el annak orvosságát is. A baj orvoslását nem légvár-
építéstől várja, hanem azt józan gyakorlatias-
sággal akarja meggyógyítani, szerinte: „Egyszerű, kevés pénzzel megvalósítható intézményeket szabad csak alkotnunk, melyeknek fenntartása nem költséges, olyanokat, ahol megvan a természetes továbbfejlődés lehetősége“.

Tehát a könyv szerzője a beteg falut nem új csodaszerekkel akarja kigyógyítani, melyekhez pénz és ismét pénz kellene, hanem inkább azokra a kérdésekre mutat rá, amelyekhez hozzáértésre és jóakaratra volna szükség, hogy a bajt megfelelően ellensúlyozhassuk.

Megállapítása szerint falun a nép lakóháza nagy átlagban egészségtelenek, noha tagadhatatlan, hogy a multtal szemben a házak építésében nagy haladás van, de ahogyan lakja a nép a házat, annak módja már elmaradottságát hirdeti, mert úgy a módos gazda, mint a napszámos tulajdonképen ma is egyetlen szobájában él a családjával együtt. A szegény azért él így, mert rendszerint nincs is több szobája, a gazdag pedig azért él így, mert az apja, a nagyapja is így lakott. Legyen a gazda bármily jó módban is, legyen a családja bármily népes is, mindannyian egy szobában élnek, főznek, dolgoznak, nőnek fel és halnak meg. Nem számítanak előttük a fellépő ragályos betegségek, tüdőgyulladásos csecsemő, haldokló öreg vagy fiatal házaspár jelenléte. Soha sem gondolnak arra, hogy igénybe vegyék a másikat, az úgynevezett tiszta szobájukat is. Az ily módon lakott szobát betöltő füledt, gőzös levegő elsatnyítja a fejlődő gyermeket, betegé teszi az egészségest annyira, hogy a hivatással járó szabad természetben való tartózkodás által beszívott tiszta

levegő sem lesz képes hatásában azt kellően ellensúlyozni. A szerző szerint ezt a bajt építkezési és egyéb rendszabályokkal megszüntetni nem lehet. Itt csak a tudás közkinccsé váló tétele segíthet. Lakás-kultúra ismerete, lakás-hygieniai tudás. A szellőztetés mint alapkérdés a legfontosabb.

Könyv szerzője szerint a falu szegényügyi kérdésének a megoldása szintén olyan, mely a falu betegségének mondható, mert az bizony csak papírforma szerint rendezett ügy, másképp nem az. Ezt a kérdést olcsóbban, de egyben jobban is csak a járási szegényházak alapításával véli a szerző elérni. Tapasztalatai szerint a falu szegényei jórészben előregedett emberek, akiknek vagy nincs eltartójuk, vagy ha van azok többnyire olyanok, akik erkölcsi kötelességük teljesítése alól kibújnak. A nép — ép a kellő erkölcsi nevelés hiánya folytán — e tekintetben igen lehetetlen, egyben kegyetlen tud lenni. A falu jótékonyága sem olyan — már szervezetlensége és ebből folyó rendszertelensége folytán sem, — hogy ezeken a szerencsétleneken megfelelően tudna segíteni. Legjobb eset az ilyenek életében, ha elhagyottságukban sikerül bejutni valamilyen betegséggel, valamelyik kórházba, hol betegségiük birtokában tengethetik nyomorult életüket.

A szerző megfigyelése szerint a falu népe táplálkozásában kalória mennyiségben sem kapja meg a minimumot, ez az oka annak, hogy a magyar paraszt — súlyos testi munkát végezve — idő előtt megvénül. E táplálkozási hiány azonban nem a paraszt konyha által feldolgozott nyersanyagok mennyiségének elégtelen voltából áll elő. Óh nem! Ezekből a nyersanyagokból ízletesebb, táplálóbb ételeket lehetne a mai konyhatechnikai tudással előállítani, de a falu paraszt-asszonya szakács-tudománya erre nem képes. Ezért sürgeti a szerző a falvakban az ingyenes, népies jellegű főző- és háztartási iskolák, tanfolyamok felállítását.

A szerző elképesztő példákkal igazolja, hogy milyen összefüggés van a rossz vízi utak és a tífusz járvány gyakori fellépése

között. Gyakorlati példákkal igazolja, hogy egy-két jól megépített kút ásásáról hogyan lehetett a község népegészségügyi statisztikáját összes rovatainál feltűnően megjavítani.

Szerinte legtöbb faluban a nép még mindig nem hisz az egyes betegségek ragályosságában. Ezt csak az urak kitalálásának tartja. Ezért a járványos betegeket maguk és gyermekeikkel szívesen és kötelességszerűen látogatják. A ragályra figyelmeztető piros cédulát a kapun beteglátogató meghívónak tartják. Ha az orvos a ragályos beteget elkülöníti is a családtól, ez legtöbb esetben csak addig külön, amíg az orvos el nem távozott a háztól, azután a beteg ismét a közös-szobában veszélyezteteti környezetét és látogatóinak egészségét. A szerző méltán felsóhajt: Ha az első betegségi eseteket megfelelően el lehetne különíteni, ha azt kórházba lehetne utalni, ha a lakást kellően lehetne fertőtleníteni, ha a családtagokat meg lehetne kellően figyelni: mennyi élet, mennyi munkaerő, mennyi vagyon maradna meg a magyar jövőnek! Szerinte a mai községi járványkórházak iskola-példái annak, hogy hogyan lehet eleget tenni a törvény betűjének anélkül, hogy egyben eleget tennék a törvény szellemének is.

Szerző szerint azon, hogy hazánkban ma az újszülöttek 20%-a hal meg élete első napjaiban, a községi szülőszobákkal nem segítenénk, ezzel is úgy járnánk, mint a községi járványkórházakkal. E tervbe vett újítás helyett inkább arra kellene kötelezni a falvakat, hogy kellő számú szülészeti vándor-ládákról és vándor-gyermekkezelőgyekekről gondoskodjanak.

A könyv szerzője a falusi iskoláinkat — higiéniai szempontból — valóságos betegségterjesztőknek tartja.

A világháború óta — világlátottsága folytán — a falu népe is fogékonyabbá lett az ily kérdések iránt is, mint a békében volt. Ezt a kedvező adott helyzetet értelmes, hozzáértő, népies egészségügyi propagandával jól ki lehetne használni és megfelelő eredményt elérni. Mindezek előtt azonban az eddiginél nagyobb súlyt kell helyezni a tanulóifjúság, a leventék és főleg a tanítójelöltek egészségügyi kiképzésére.

A szerző a népegészségügy gondozása

céljából az egészségvédelem megszervezését kívánja. Az igen jól bevált, eredményeket felmutatni tudó Országos Közegészségügyi Intézet általános családvédelmi munkájának és az Országos Stefániai Szövetség anyja és csecsemővédelmének kiterjesztését és fejlesztését óhajtja. Szerinte a járási orvosok vezetése mellett Járási Egészségházakat, a kör-orvosok irányítása mellett egyszerű falusi Egészségügyi Gondozókat kellene felállítani. Ez intézményeknél az orvosok mellett, képzett védőnők teljesítenének fontos egészségügyi szolgálatot.

A beteg falu diagnózisa — szerintünk gazdasági szaktanítók szerint is, kik szintén a nép között élünk — sajnos, helyálló! Államon, társadalmon áll elsősorban, hogy a bajt orvosolja. A szaktanitóság hívatásából kifolyólag úgy az iskolán belül, mint azon kívül is, mindent megtesz, hogy a beteg falu egészséges legyen, hisz tudja jól, hogy a nemzet gerincét képező társadalmi osztály jövője forog itt kockán, abban a kis országban, hol a legnagyobb magyar szerint: oly kevesen vagyunk, hogy az apa-gyilkosnak is meg kellene bocsájtani.

A szaktanitóság szemében a magyar élet a legdrágább érték a világon!

K. M.

Hogyan tegyük rentabilissá tehenészetünket?

Írta: Oberhammer Géza.

A szarvasmarhatenyésztés, illetve az ezzel kapcsolatos tejgazdaság megoldásra váró problémái állandóan felszínre vannak. A termelők minden törekvése arra irányul, hogy a tej önköltségi árán felül még a méltányos profitot elérhessék. Addig is, amíg az erre irányuló törekvések célhoz érnek, meg kell ragadni minden eszközt, alkalmat, hogy a tehenészetnél a tej előállítás költséget minél eredményesebben redukáljuk. Kétségtelen, hogy drágán termelünk! Azonban ebben rendkívül sok tényező játszik közre, amelyek közül sokat a mai nehéz, bonyolult és tőkeszegény gazdasági helyzetben nem, vagy csak idővel lehet megoldani. Éppen ezért, amire csak mód

van, igyekezni kell azokat minél sikeresebbé tenni.

Részemről talán legfontosabbnak tartom azt, hogy a tehenészet létszámát mindig összhangba kell hozni a rendelkezésre álló területtel. Ha a meghatározott nagyságú területen levő tehenészet biztos hasznot nyújt és a mutatkozó profit-ot elegendőnek tartom, akkor a tehenészet gyarapításával kapcsolatban felvetődik az a kérdés, hogy ez a törekvés mily összefüggést mutat a várható haszonnal? A tehenészet létszámának emelésével egyenes arányban csak akkor fog emelkedni az előbb említett jövedelem, ha a fokozott tejeltetéshez szükséges takarmánytöbbletet ugyanazon, az előbb említett, meghatározott nagyságú területen elő tudjuk állítani, mint ahány holdon idáig is termeltük a tehenészet részére szükséges takarmányt. Ezen fentemlített kibővítésnél, illetve a fokozatos továbbfejlesztésnél, vannak más megoldási lehetőségek is, azonban azok a fokozott tejtermelés és a leendő haszon között beálló arányra különféleképpen hatnak, aszerint, hogy milyen terhet, azaz költség-többletet jelentenek egy liter tej előállítására.

Továbbá lehetőleg közepes külemű és teljesítőképességű egyedeket tartsunk. Ha kissé is hátrányos az értékesítésben elért ár, akkor még a közepesnél is valamivel jobbak alkossák a tehenészetet. A külem a tenyészállatként való eladásnál játszik közre, míg a teljesítőképesség a tej előállítására van előnyös hatással. A pótolandó abraktakarmányok megválasztásánál számítani kell arra vonatkozólag, hogy melyiket válasszuk, ha talán nem is a legolcsóbbat, hanem a leggazdaságosabbat! Elég gyakran előfordul, hogy a legolcsóbban beszerzett takarmányban a legdrágábban lehet megvenni annak a beltartalmát. Hogy ennek az ellenkezője is előfordulhat, az csak még jobban arra indít, hogy erre is tekintettel kell lenni. Különösen az abrakoknál jó néha változtatást eszközölni, nehogy esetleg bármily kismérvű abrakútság is előforduljon.

A vemhesség utolsó néhány hetében előlegezzünk póttakarmányt, mert azt bőségesen meg fogják hálálni nemcsak a borjában, hanem a tejmenyiségben is. A takarmányozás egyedenként történjék és mindig szabvány szerint, mert enélkül tehenészetet rentábilisan

fenntartani nem lehet. A szabványnál is inkább mindig feljebb takarmányozzunk, mint alább. A tejtermelés olcsóbbátételének feltétele, illetve lehetősége megnyilvánul abban is, hogy a termelési átlag ott jobb, ahol a legeltetés biztosítva van. Itt kívánom megjegyezni, hogy ezen rentabilitásnál közrejátszó tényező bizony nem nagy mértékben szerepel, aminek az oka a legelők silánysága, amelyen a „Zöldmező mozgalom“ igyekszik segíteni és már is szép eredményt ért el. Rendkívül nagy gondot kell fordítani az elapasztásra, annak időtartamára, mivel ez szerepel elsősorban abban, hogy a teljesítőképesség fokozódjék.

Általánosságban ezeket gondoltam, amelyek alfa-ómegája annak, hogy a tehenészet üzemképesen meginduljon, illetve haladjon a rentabilitás útján. Természetesen „ezekből“ kifolyólag még számos tényező jut érvényre, amelyeket szintén nem szabad figyelmen kívül hagyni.

Végezetül még azt tartanám fontosnak, hogy, ha egy tehenészet eredményesen prosperál, nagy óvatossággal kell kezelnünk a tejtermelés fokozását, azaz a tehenészet kibővítését és a bizonyos „Leistung“-ok elérésénél sohasem feledkezzünk meg arról, hogy az eredményt összevessük a befektetéssel, azaz a mutatkozó túlteljesítmény meghozza-e a várható hasznot. Különösen ezen két tényezőnél kell alaposan, elfogultságtól mentesen ellenőrző számításokat végezni, mivel ezekkel kapcsolatban szoktak előfordulni a nem várt jövedelem-csökkenések.

Darányi Ignácnak Tihanyban is szobrot állítanak. A Balatoni Szövetség legidősebb tagja, a 97 éves *Mészöly Gyula* kormányfőtanácsos indítványára elhatározta, hogy Magyarország egykori nagy földművelésügyi miniszterének, *Darányi Ignácnak* a tihanyi kikötőben szobrot állít. A belügyminiszter engedélyt adott arra, hogy a szövetség egy éven keresztül a szoboralap javára az ország egész területén adományokat gyűjthessen.

A Rádli üdülőláz felszerelése még mindig hiányos, adakozzon rá ki-ki tehetsége szerint.

A téli háziipar a kisgazdaképzés szolgálatában.

A legtöbb foglalkozási ág képzéshez kötött, de hazánkban a legfontosabb, a gazdálkodás nem. Agrár országban pedig ez nagyon fontos lenne. Különös fontossága van a kisgazdák gazdasági képzésének, mert a nagyobb gazda, a földbirtokos, a vagyonos ember elküldheti és el is küldi gyermekét valamely magasabbfokú iskolába, ahol a gazdálkodás tudományát kellőképpen elsajátíthatja, a kisgazda és a mezőgazdasági munkás azonban erre nem képes. Már pedig hazánk lakosságának zömét a kisgazda és a mezőgazdasági munkás képezi.

A kisgazda-ifjú és leány s a törpebirtokos és mezőgazdasági munkás gyermeke otthon, a szülőfalujában tanul, amit tanul. Úzi apja foglalkozását azzal — a legtöbbször ósdi — technikával, amelyet otthon lát. Legfeljebb egészséges ösztöne sarkalja újabb és korszerűbb gazdálkodásra, de nem tudja teljesen levetkőzni azokat a balhiedelmeket és előítéleteket, amelyek a családban apáról-fiúra szállva beleidegződnek egész lényébe. Elvértve akadnak azért köztük olyanok, akiket a mások ösztönös utánzása a helyes irányba terel, de ez elenyésző csekély a nagytömegű tudatlanhoz képest.

Hogy mennyi téves felfogás uralkodik kisgazdáink között, erre elég csak megemlítenem, hogy a legtöbb még mindig töltögeti a tengerijét, a tarlóját legelteti ahelyett, hogy aratás után azonnal feltörné, az őszi mélyszántást nem ismeri, a fáit a meszelésen kívül egyéb gondozásban nem részesíti, kocsikenővel és pókhálóval gyógyítja állatai sebeit, meg van győződve arról, hogy a szőlőjében a peronoszpórát a langyos meleg eső: a ragya terjeszti, mert ahová ez a gyilkos eső cseppen, ott az a levelet kiégeti stb. stb.

Ezekből látjuk, hogy hazánkban a kisgazdák képzésére igen nagy szükség van és ezt a kérdést sürgősen meg kell oldani.

A kisgazda tömegképzésére két intézmény áll rendelkezésünkre: az önálló gazdasági népiskola és a gazdasági irányú továbbképző. Ezen iskolák pedig a kérdés tökéletes megoldására csak megfelelő átszervezés mellett

képesek. Kötelező és ingyenes voltuknál fogva ezek oldhatják csak meg a kisgazda tömegképzést, mert nem vetkőztetik ki növendékeiket kisgazdai mivoltukból, de megmutatják a helyes irányt és mértéket, amely az ő életüket egyensúlyban tartja.

Minden iskola az ő igazgatójának képére és hasonlatosságára van teremtve. Minél képzetebb, gyakorlatibb és talpraesettebb a vezető, annál különb az iskolája. Az első lépés tehát ezen iskolák részére megfelelő vezetőket képezni, azután új tantervet kidolgozni, a gyakorlóterületet, felszerelést rendezni; egy szóval az egész intézményt átszervezni.

Ezen kérdés részletes boncolgatása azonban tárgyamtól messze vezetne, ellenben kénytelen vagyok rámutatni azon tényre, hogy a gazdasági továbbképzők működése iránt a szülők bizonyos ellenszenvvel viseltetnek. Ezen ellenszenv részben azért van, mert a 13—15 éves gyermekeket úgy a mezőgazdaságban, mint különösen a szőlőben és konyhakertben nagyszerűen fel lehet használni. De annak oka gyakran az iskola szervezetlenségében, a gyakorlati terület, a gazdasági tárgyak, a szemléltető oktatások elhanyagolásában, a tanerők megfelelő képzésének hiányában található meg. A tanítóság főhivatása is végeredményben az elemi oktatás és nem a gazdasági irányú továbbképzés. A tanulóifjúság azon része sem nagyon lelkesedik a gazdasági tudás elsajátítása iránt, akik nem a gazdasági pályán kívánnak elhelyezkedni, de akiket a jelenlegi törvény a gazdasági továbbképzőbe kényszerít.

Addig is azonban, amíg a kisgazdanevelés tökéletes megoldása teljes elintézést nem nyer, arra kell a gazdasági továbbképzők tanerőinek törekednie, hogy úgy a szülőkkel, mint a továbbképzős gyermekekkel valami módon megkedveltessék ezen iskolát. Erre igen alkalmas eszköznek bizonyulnak a különböző téli tanfolyamok meghonosítása. A téli tanfolyamok nagyon különbözők lehetnek. Felölelhetik ezek a mezőgazdaság, a szőlő- és gyümölcsstermesztés, a konyhakertészet, egy szóval a gazdálkodás minden ágát. Lehetnek azok

elméleti és gyakorlati tanfolyamok, de közvetlen hasznot adó háziipari tanfolyamok is.

Minden vidéknek megvan a maga sajátos foglalkozási ága és ehhez kell alkalmazkodnia a téli tanfolyamoknak is. Én most röviden a háziipari tanfolyamokról emlékezem meg.

A jövedelmező gazdálkodás megkívánja, hogy a gazda sok mindenhez értsen. Nem életrevaló az olyan gazda, aki egy gereblyefogat, kapa-, ásó-, villa-, fejsze- vagy baltanyelet elkészíteni, vagy pad- és széklábat, kosárfület megjavítani, egy lábtörlőt, házisep-rút megcsinálni nem tud. Az ügyes gazdának minden munkát el kell tudni végezni, amely különleges gépet, szerszámot, vagy igen hosszú gyakorlatot nem kíván. Aki mindenért mesteremberhez fordul, az az életben nem boldogul. A jó gazdának tehát sok mesterséghez kell érteni, márcsak azért is, mert akkor silány árút, rossz anyagot nem vesz meg és felületes munkát nem fogad el.

Különösen sok ügyességre kell szert tenni a mezőgazdasági munkásnak, aki két keze munkájával keresi a mindennapi kenyerét.

Az iparosság azon részének, amelynek munkája az év bizonyos szakában szünetel, szintén üdvös a háziipar egyrészével megismerkednie.

A gazda ember pihenője télen van. Ilyenkor szünetel a mezei munka, csak a jószágot és a ház táját kell rendben tartania. A hanyag gazda téli szabad idejét pipálással, tere-ferével, no meg iddoggalással tölti. A szorgalmas, törekvő és ügyes ember azonban minden percét kihasználja úgy nyáron, mint télen. Téli szabad idejében fűr-farag, kosarat fon, seprút, szakajtót, lábtörlőt és kefét köt, vagy egyéb gazdasági eszközt készít, javít, azokat előkészíti a tavaszi és nyári munkák idejére, szóval valami háziipart üz.

A gazdasági továbbképző iskolának ezt kell megértetni tanulóival és erre rá kell nevelni nemcsak az iskolaköteles, de a serdülő ifjúságot is. Hozzá kell szoktatni őket már az iskolában a téli időszak kihasználására, de együtt kell tartani az iskolából kikerült ifjakat is ezen nemes cél szolgálatában. A szülők pedig, ha látják az iskolának az életre nevelő törekvéseit, látják a kézzel fogható hasznot, igen hamar belátják, hogy a gazdasági tovább-

képző az élet iskolája, amelybe érdemes gyermekeiket elküldeni, sőt a serdülő ifjak maguk jönnek érdeklődni ezen hasznos tanfolyamok iránt.

Minden kezdet nehéz. De nincs olyan feladat, amelyet akarással meg nem lehetne oldani.

A gazdasági háziipar állandó nagy keresetet nem nyújt, tehát csak mellékfoglalkozásnak tekinthető. Helytelenül ítélik meg tehát a téli háziipart azok, akik azt mondják, hogy ha naponkint 2—3 P-t nem kereshetnek rajta, akkor nem is érdemes vele foglalkozni. Erre csak egy közmondással felelhetek: „Többet ér a sűrű krajcár, mint a ritka forint“. Akik pedig télen a ritka forintot keresik, elvesztik a sűrű krajcárt is. Csak az tudja értékelni a téli háziipart, akinek mindenért készpénzt kell kiadnia. A gazdasági háziipar üzésével sok pénzt takaríthatunk meg, még akkor is, ha csak a saját szükségletünket látjuk el vele. A szegény ember azonban egy kis téli keresethez is juthat általa.

A fontosabb háziipari munkák: 1. fafaragás, amely kiterjed az asztalos- és bognár-munkákra, továbbá a szépfaragásra. 2. A vesszőfonás, amely a barna és fehér kosár készítésére, azonkívül a bútor készítésre osztható. 3. A sás- és gyékényfonás, nád- és gyékényszövés. 4. A szalmafonás. 5. A seprűkötés. 6. A kefekötés. 7. A tengerifosztás, raffiamunkák stb.

Ezen munkák közül minden iskolának azt kell felkarolnia, amelyre azon vidéken a legnagyobb szükség van és amelynek a nyersanyaga azon a vidéken rendelkezésre áll, illetve könnyen beszerezhető, vagy olcsón elő lehet állítani.

Azon vidékeken, ahol az ifjak a háziipari cikketek saját házi szükségletükre kívánják előállítani, minél több ágat kell a háziiparnak elsajátítani, azoknak azonban, akik eladásra szánják a készítményeket, csak egy-két olyan ágat célszerű választani a háziiparnak, amelynek azon a vidéken meg van a piaca.

Ott, ahol a háziiparral kenyérkereset céljából foglalkoznak, a legfontosabb teendő, még a megindulás előtt megszervezni az értékesítést. Ez szövetkezeti alapon oldható meg legelőkeltebben. A szövetkezet a nyersanya-

got beszerzi, a kész tárgyakat átveszi és értékesíti. Így a nyersanyag beszerzése is és az értékesítés is jobb és biztosabb. A szövetkezet hirdetés útján megrendeléseket vesz fel és tagjainak az elkészítendő tárgyakra előleget is ad.

Ezekben kívántam a háziiparnak a kisgazdaképzés szempontjából hasznos és üdvös voltát ismertetni és a gazdasági továbbképzőkben a meghonosítását propagálni. A háziipar bevezetése az első teendő ahhoz, hogy ezen iskolák az élet iskoláivá legyenek.

(vagy.)

Hazánk közoktatásügye a genfi nemzetközi értekezleten.

Genfben f. évi július hó folyamán tartották meg a közoktatásügyi nemzetközi értekezletet, amelyre 37 állam küldte el delegátusait. A világ minden tájáról egybesereglett pedagógusok szokás szerint az idén is ismertették egymással államaik közoktatásügyi állapotát. Az értekezlet július 18-iki ülésén a magyar közoktatás mult tanévi képét *Baranyai Zoltán* követségi tanácsos tárta élénk érdeklődés közepette az értekezlet elé. Ismertetésének a főbb részei a következők voltak:

Az 1933/34. tanév az iskolák életében a gazdasági válság miatt nem igen hozott nagyobb változásokat. A tanügyi kormányzat egyfelől kisebb reformokat valósított meg, másfelől nagyobb jelentőségű reformok alkotását készítette elő. A népiskoláknak hat évfolyamról nyolcra való felemelése annyiban haladt előre, hogy a két új évfolyam számára egységes, közös tanterv készült.

A néptanítók továbbképzésének ügyét tovább munkálták. A három évfolyamu továbbképző népiskolák tanterve, az ipari és kereskedelmi pályákra menők igényein kívül kellő figyelemmel van a gazdasági ismeretekre is, amit Magyarország agrár jellege tesz szükségessé.

A magyar közoktatásügynek nagy jelentőségű eseménye volt az 1934. évi XI. t.-c. meghozatala, mely a középiskolai oktatásra vonatkozó összes jogszabályokat szerves egészbe foglalja s ezért a középiskolai típusok helyébe a gimnáziumot teszi mint egységes

típust. Az új törvény jelentős újítása, hogy a tanulók megítélésénél a tanulási eredmény mellett mérlegendő lesz azok egyénisége, továbbá hajlamaik, amelyek együttes figyelembevétel alapján kell a tanulók további kiképzésének indokoltsága tekintetében határozni. Az egyetemre és főiskolára való felvétel céljából az érettségi bizonyítványon kívül külön minősítés igazolása is szükséges. A középiskolai tanterv túlterheltségét is csökkentették.

Egészségügyi érdekek vetették felszínre azt a reformgondolatot, hogy kivált a fővárosi középiskolákban a tanulók mindennap részüljenek testnevelésben, vegyenek részt játékszerű szabadtéri mozgásban. Gondoskodás történt azonban arra is, hogy ez ne történjék az oktatás kárára.

Igen szépen halad előre Magyarországon az úgynevezett „munkáltató oktatás“.

Az értekezlet tagjai különös érdeklődéssel hallgatták a polgári iskolák tanulóinak gyakorlati ismeretekkel való ellátásáról szóló ismertetést és azt, hogy e célból a vidéki iskolákban általában kétholdas gazdasági terület áll rendelkezésükre. A gazdasági oktatás tantervének új utasítása általában a szemléltető rendszer alkalmazása és így a gazdasági területtel nem rendelkező iskolák is az iskolkertben, továbbá az iskolák ablakában végzik a szükséges növényélettani szemléltetést.

Végül az egyetemi és főiskolai oktatás terén az 1934. évi X. t.-c.-ben kifejezésre jutott fontos szervezeti újtásról számolt be az ismertetés.

Az ismertető előadás nagy elismerésre talált az értekezlet tagjainál, akik — mind elsőrangú pedagógusok — méltányolták a magyar kormányt a kedvezőtlen gazdasági viszonyok ellenére is sikerrel kifejtett közoktatásügyi tevékenységét.

A GYÖNGYÖSI

ÁLL. GAZDASÁGI NÉPISKOLÁNÁL

jóminőségű, tisztán kezelt asztali BOR van eladó. 50 literen felüli mennyiségben 30 filléres egységárban kapható. Hordót csak kivételesen és rövid időre kölcsönözhet az iskola.

Iskoláink és a nőnevelés kérdése.

Írta: *Mikófalvai Jenő.*

Az önálló gazdasági népiskola, mint öncélú iskola — ma a magyar hivatásos gazdaság egyedüli iskolája — a nevelés, a nő hivatása szempontjából vajjon képes-e megtenni mindazt, ami nemzeti érdekből kívánatos lenne.

A nők befolyása irányítja az egyes népek erkölcsét, modorát és jellemét. Ahol az asszony süllyed, vele süllyed a népe is, ahol viszont az asszony művelt és tiszta, ott emelkedik a nép társadalmi szintje is, mert a nép belső élete a családi életből ered. A nő kezében van letéve házi teendői révén, s abban egyesül mindaz, ami az emberre, illetve annak életére nézve a legfontosabb: születéstől kezdve testi gondozása, nevelése, táplálása, betegségben ápolása, jövő boldogulása, az egész jövője!

A társadalom erkölcsi életének csiráját az anya veti el a családban s ezeknek eredményét az államok tükrözik majd vissza, oly mértékben, amennyire az anyai szeretettel elvégzett munka ezen feladat tökéletes megoldását őszintén szolgálta.

Erre a fent nagyvonásokban vázolt nagy feladatra vállalkoznak iskoláink, a leányoktatásban és nevelésükben akkor, amidőn a magyar gazdaleány serdülő ifjúságának tudást és nevelést nyújtanak azért, hogy azok a nő hivatását annakidején otthonukban jól betölteni képesek legyenek.

Az otthonban a nő hivatása nemcsak a jövőre való kihatásában, de annak a jelenében is, tehát a családi élet boldogságában, anyagi boldogulásában is oly fontos, hogy ezt a célt szolgálni nemcsak nagy feladat, hanem felelősséget is jelent úgy emberek, mint Isten előtt.

Boldog az a leány-gyermek, akit e fejlődés emez éveiben az iskola mellett egy okos anya is tanít az élet ily szükséges fegyvereinek kezelésére és kísértetek ellentállására, de bizony az ily anyák oly ritkák, mint a fehér hollók.

A kisgazda leány-gyermeknek iskoláinkból kell magával vinni azt a tudást és

nevelést, mely az ő jövő boldogulását és boldogságát lesz hivatott az életben, a jövő otthonában szolgálni, világító fáklyaként bevilágítani, fényessé és meleggé tenni azt. A mi öncélú iskoláinknak feladata tehát megértetni a fejlődő gyermeki lélekkel, hogy az „otthon” mily szent fogalom. Ennek érdekében kell neki iskolai tudását, emlékezőtehetségét, állandó gondolkodásra szoktatással fejleszteni, tisztult kedélyét megtartani, hogy jellemre kellően és helyes irányban fejlődhesse ki. Mert otthonunk az a talaj, melyből — a család keretében — boldogság és nyomorúság, nevelés és tudatlanság, kultúra és barbárság fakadhat.

Ezeknek az eszméknek a segítségével azután teljesen a nőtől függ, hogy gyermekeit a szociális életre majdan elő tudja-e készíteni és azoknak gondolkozását annak idején kellően, helyes irányban tudja is majd befolyásolni. A jó otthon lehet a legjobb iskolája a családnak. A jó otthonban az engedelmesség, kötelességtudás, munka, önuralom és türelem, a helyesen való élet, de mindennek fellett a kölcsönös szeretet és áldozatkészség erényei, mindazok, amelyek otthonra lelnek és nemes virágaikkal az otthon lakóit gyönyörködtető nemes emberi életre nevelik.

Iskoláinknak, mint öncélú iskolának, tehát be kell vezetni leányifjúságát a jó otthon megteremtésének ismeretébe, annak titkaiba. Fel kell tárnai viaszérzékenységu lelke előtt azt a rendszert, amelynek betartása feltétlenül a jó otthon megalkotásához vezet. Ez pedig a pontosságon, szorgalmon, zsugoriság nélküli takarékoszágon, rendes szereteten, tapintaton, ügyességen és mindennek előtt a házi-asszonyi, gazdai és egyéb asszonyi teendők teljes ismeretén alapszik. Maga is tudjon tehát a hivatásában dolgozni, már csak azért is, hogy majd valamikor másokkal is tudjon dolgoztatni.

Fel kell tárnai előtte és be kell bizonyítani neki, hogy a legkisebb háztartás is egy nagyon bonyolódott és sokoldalú működési tér, melynek bizony nem oly könnyű minden

tekintetben megfelelni. Meg kell velük értetni, hogy csak a tervszerűség és tudás az, mely megóvjá őket a gyakorlati életben az idő és pénzpazarlástól és csak a helyes időbeosztás révén juthatnak el oda, hogy bizonyos szabadságot is lesz alkalmuk — a jól végzett munka felemelő tudata mellett — élvezni.

Ez iskolának kell felvilágosítani e serdülő leányifjúságot arra, hogy a Gondviselés nem teremtette őket a férfi játékszerének, hanem a házasság keretén belül a férfi munkatársának, feleségnek, amiből származott a „feleség“ megtisztelő elnevezése a magyar nő számára. A házasság sok évezredes hagyománya szerint a kölcsönös vonzalom és megértés szükséges elsősorban az otthon felépítéséhez, de emellett ép oly fontos a házastárssal szemben kötelező gondoskodás, türelem, szives fáradozás, engedékenység és áldozatkészség.

Nagy és igen mély jelentősége van tehát annak, hogy az illető leány öntudatosan a házaseletben az „én“ fogalmát a „mi“ fogalmává tudja átváltoztatni. Ez a kicsike szó tehát ne legyen egy drága ajándék, egy fájdalmas lemondás, hanem az élet minden viharában az élete végéig egy magától adódott természetes helyzet.

Meg kell ismertetni velük tehát a való életet. Meg kell értetni velük, hogy az életben a küzdelem mindenkire várakozik, mely erőinket előbb-utóbb, de okvetlen próbára teszi. Ez erőfeszítések között is női hivatottságának tudatával, teljes erővel védje az otthont, mert kiszámíthatatlan az a kár, mely egy rossz vagy elhanyagolt otthon révén a férjre és gyermekek életére háramlik. A legszerényebb anyagi és egyéb elháríthatatlan bajjal küzdő élet mellett is lehet rendes és szeretettől áthatott hajlék egy gondos háziasszony otthona, amely egyuttal a kedélyesség, a boldogság és zugolódás nélküli munka tanyája is lehet, mire azután reállik az angol példabeszéd meghatározása: „Az én házam, az én váram.“

A nem gondozott és nem jól őrzött otthonban a házastársak közötti elhidegülés, a gyermekek előtti nem kívánatos jelenetek —

azok nevelésének nem kis kárára — napi-rendre kerülnek és mindaddig tartanak, míg a férj — megunva a hiába való küzdelmet — sokszor házon kívül kezdi keresni a szórakozását.

Meg kell értetni iskolánk leánynövendékeivel, hogy akkor áll hivatásának magaslatán, ha a házastárs, a férj az élet küzdelmeiben, viharában elfáradva örömmel menekül az ő otthonukba, mert jól tudja azt, hogy ott feleségük szívének minden dobbanása egyetért az övével s az ő drága gyermekeik családi élete ott elfelejtet vele minden szenvedést, gondot és bánatot.

(Folyt. köv.)

Főzőversenyek.

A Társadalmi Egyesületek Szövetsége által rendezendő ezidei Nemzeti Munkahét a magyar munka megbecsülését bizonyítja.

A háztartási munka is egyik nemzetfenntartó erő, amely nemcsak nemzetgazdasági vonatkozásban fontos, hanem a háziasszony munkaköre nagyban elősegíti a családtagoknak és így az egész nemzet egészségének fenntartását. Ha a háziasszony gondosan és észszerűen élelmezi családtagjait, nemcsak, hogy azok egészségének fenntartásához járul hozzá, hanem a családtagokat ezáltal munkabíróbbá és az államnak is hasznos tagjaivá teszi.

A háziasszonynak a család élelmezésénél való munkakörét kívánja a TESz megbecsülni akkor, amidőn október 2-től 7-ig *főzőversenyeket* rendez.

A főzőversenyen a polgári háztartásnak megfelelő étrendet kell a versenyzőknek elkészíteni és a nyertes az lesz, aki a legrövidebb idő alatt a leggazdaságosabb anyag- és gázfelhasználás mellett a legizletesebb ételt készíti el.

A főzőversenyek rendezésével a TESz a Kath. Háziasszonyok Országos Szövetségét bízza meg.

A nevezések a főzőversenyekre már nagyban folynak a TESz főzőversenybizottságánál.

A magyar gazdák kiszorították a külföldi termékeket a primőrök és tavaszi tömegáruk termelésénél az országból.

Az ujdonságok ideai piacán a legértékesebb cikk az uborka volt, amelynek szezonja 12 hétig tartott. A legnagyobb eredményt az *egri* termelők érték el e cikkel, akik 12 hét alatt több, mint háromszázezer pengőt kaptak az uborkáért. Az egriek június első felében megindították a szabadföldi saláta-uborka szállítását is s ezzel megakadályozták az olasz áru importját. Ezen időben érkezett olasz uborkára ráfizettek az importőrök, úgyhogy az utban lévő újabb szállítmányokat Bécsbe irányították. A hevesmegyei gazdák teljesítménye azért is érdemel elismerést, mert az uborkatöveket az idén a kártevők is pusztították. A spárgatöknék, mint primőrnek, a szezonja rövidebb ideig tartott és csak 4 héten keresztül volt jobb ára, a hevesmegyei *csányi* termelők májusban váratlanul szabadföldi tököt hoztak vagontelepekben piacra. A csányiak még márciusban kiültették a tököt és heteken át takargatták, óvták a fagyoktól takarókkal. A salátának és reteknek, mint primőrnek az idén rövid szezonja volt, mert a korán beköszöntött tavasz folytán két héttel előbb érkezett piacra a szabadföldi retek és saláta. A hevesmegyei termelőkkel egyenrangú nagy teljesítményt végeztek a békésmegyei paprikatermelő gazdák. A békéscsabaiak teljes egy hónappal rövidítették meg az *aradi* zöldpaprika importját. Az előző évek alatt kb. 500 ezer pengő értékű zöldpaprika jött be évenként Aradról. Az idén alig 200 ezer pengőt kaptak tőlünk az aradiak. A paradicsomnak, mint ujdonságnak az évadja mindössze három héttig tartott, mert az ország melegebb talaju földjein — nagyon helyesen — rátértek a korai almaparadicsom termesztésére, amely két héttel előbb érik be, mint a többi faj. Az olaszországi paradicsom importja az idén teljesen elmaradt.

A tavaszi tömegtermelvények közül kedvezőtlen eredményt mutat a saláta terméshezama, mert a hirtelen fellépet meleg még az öntözés alatt levő területeken is elpusztította

a salátát. A saláta nem tud ellenállni a fojtó, perzselő melegnek és gyorsan felmagzik. A korai express-borsónak szintén nagy mértékben ártott a hőség, különösen tapasztalható volt ez a dunántúli homokos vidékeken. Ép ezért egyedül e terménynél tudtak bizonyos eredményt felmutatni az olasz importőrök. A legnagyobb meglepetést a korai burgonyának nagy tömegekben való megjelenése idézte elő a budapesti piacon. A száraz idő ellenére a korai rózsaburgonyák szállítása már május második felében megindult. A termelésben a legnagyobb eredményt a pestmegyei *Ordas* község érte el, ahonnan heteken keresztül érkezett hajóval a kitünő áru. Az ordasiak az idén megelőzték a milimárikát és a csanádi termelőket is. Állandóan érkezett szállítmányaik teljesen kiküszöbölték a piacról az olaszországi és a jugoszláviai újbungonyát. A zöldbab termelésben az idén az első helyet a *gyöngyösi* termelők foglalták el. A káposztafélék közül a legkorábbi cikkeket a *sentesi, csongrádi és a szegedkörnyéki* gazdák szállították. A korai zöldség termelésében az első helyet az idén is *Makó* foglalta el. Idei termelvényük oly bámulatosan szép, egészséges és tökéletes volt, hogy csodájára jártak a vásártelepen még a szakemberek is. A zöldség és sárgarépaiban egészen 1928. évig importra szorult Magyarország. Addig állandóan érkezett Szlovákiából Farkasd vidékéről 40—50 vagon vegyes zöldség. Az 1929—1933. években már nem szorultunk importra, sőt 1934. év tavaszán Makóról meglepetésszerűen 40 vagon téli zöldséget szállítottunk Németországba. A makói áru oly kitünő minőségű, hogy most már próbálkozni kellene az európai piacokon e korai zöldség elhelyezésével.

*

A magyar gazdák a minőségi termelés szolgálatába állították erejüket és tudásukat. Az országban különösen a paradicsom termelése mutat nagy lendületet. Ebbe belekapcsolódtak az uradalmak is. A dunántúli várme-

gyék egyes uradalmi 20—30 kat. holdnyi területen természetek exportparadicsomot. A legnagyobb akadálya a paradicsomtermelés fokozásának a karóhiány, illetőleg a karó elviselhetetlen drágasága.

Ami itt előttünk a mezőgazdasági termelés átalakulásában végbement, legnagyobb

reményekre jogosít abban a tekintetben, hogy Magyarország sorsa jövőben nem fog függni tisztán a gabonatermeléstől, hanem nagy értékű egyéb termékkel is hódító erővel lép fel először a belső piacon, azután pedig a külföldi piacokon is.

Mi az élettani különbség a búza és a rozskenyér között?

A kormány nemzeti szükségnek hirdeti itthon elfogyasztani az olcsó rozst, hogy minél több búza maradjon külföldi kivitelre. Erre a takarékosági lépésre mielőtt reá lép-nénk, jöjjünk tisztába, hogy mi az élettani különbség a búza és rozskenyér között. Ennek megértéséhez rövid áttekintés kell arra, hogy milyen a gabonaszem alkata, a liszt kiőrlése, a kenyér készítése, valamint annak szerepe a szervezet anyagcseréjében.

Dr. Révai Izor orvosprofesszor szerint:

A gabonaszem külső burka kemény *cellulose*-rétegből áll, amelyhez erősen tapad a *sikér* (aleuron), egy vízben oldhatlan, ragacsos fehérje. A bélnek legnagyobb részét szolgáltatja a keményítő, azonkívül van még kevés zsír, ásványisó, vitamin s végül a csíra, az új növény ébrénye. Ennek táplálására szánta voltaképp a természet ezt az egész, kicsiny, de remekül felszerelt éléskamrát, amelyet az ember, mint a földnek saját maga által kinevezett ura, lefoglalt a maga céljaira.

Valamikor famozsárban törték a gabonaszemeket, most múmalmokban őrlik, de ma sem bírnak maradéktalanul hozzáférni az ott rejlő kincsekhez. Az emberi szervezet által használhatatlan külső réteget el kell távolítani és az mint korpa állati takarmányul szolgál. Csakhogy ezzel együtt elvesz az odatapadó fehérjék és vitaminoknak is tekintélyes része. A külső réteget minél alaposabban távolítják el, annál finomabb a liszt és annál könnyebben emészthető, de annál szegényebb is ezekben az értékes tápanyagokban. Itt is mutatkozik már egy fontos különbség a búza és rozskenyér között: előbbinél tíz, utóbbinál csaknem húsz százalék a korpatartalom.

Külön feladat azután a gabonaszemből

átmentett tápanyagokat oly formába hozni, hogy ízletes és könnyen emészthető étel legyen belőlük. Ősidőkben egyszerűen vízzel keverték a lisztet és a tésztaalapokat a napon vagy a kályhatűzön megsütötték.

A dagasztás gondoskodik arról, hogy a liszt említett alkotórészei a tésztában minél egyenletesebben legyenek elosztva. A keményítőnek egy része cukorrá változott át, amely az élesztő hatására szénsav és alkoholra hasad. Ezek gáz alakjában elillannának a tésztából, ha útjukat nem állnák mindenfelől finom síkérhártyák. Így azokat fujják föl, mint apró léggömböket, ez adja a számtalan kis likacsot.

A kemence hője véget vet azután a további erjedésnek, megalvasztja a fehérjéket, megrepesztja a keményítőszemcséket, megkeményíti és megbarnítja a külső kérget, míg a bennék likacsos és porhanyós marad. Az így létrejött kenyér a legkedvezőbb formában kínálja a tápanyagokat az emésztőnedveknek, amelyeknek bő elválasztását a kellemes íz, valamint a rágómozgások elősegítik.

Látnivaló, hogy a jól kelt tésztánál a síkérnek jut fontos szerep és a magyar búzaliszt épp magas síkértartalma miatt áll régóta megérdemelt becsben. A rozsliszt is bővelkedik ugyan fehérjékben, de azok nem annyira nyúlósak, hártyájuk könnyen szakad, úgyhogy a tiszta rozslisztból készült kenyér lapos és kemény. Ezért szokás azt több-kevesebb búzaliszttel keverni.

A kérdés tehát nem annyira: búza- vagy rozskenyér, hanem inkább: fehér vagy barna kenyér? És a felelet nem egészen egyszerű. Ha kizárólag a kalória értékeket vesszük számításba, azt kellene mondani, alig van közöt-

tük különbség. A durván kiőrölt liszt, igaz, hogy gazdagabb tápanyagban, ezzel szemben nehezebben emészthető, a finom liszt viszont kevesebb tápanyagot tartalmaz ugyan, azt azonban a szervezet sokkal jobban fel tudja dolgozni. Amit nyertünk a réven, azt veszítjük a vámon. Míg búzalisztból hús százalék marad vissza emésztetlenül, addig a rozslisztból 30, sőt az u. n. „pumpernickel“-ből 42-3 százalék. A „hadikenyér“ végül, amelyet 94 százalékgig kiőrölt lisztből készítettek, nem is volt már rendes eledelnek tekinthető.

Más szempontokból kell ezt a két kenyérfajtát megítélni. A fehér kenyér könnyen rágható, kevés emésztőnedvet kíván, kevésbé terheli a gyomrot és a beleket, a barna pedig mindezekben ellenkezőképpen viselkedik.

Amennyire károsan hatnának ezek a tulajdonságok gyengegyomruaknál, épp annyira értékesek azonban sok mozgást végző erőteljes embereknél, földműveseknél, munkásoknál, katonáknál.

Az ellentállás, amelyet a barna kenyér a rágással szemben kifejt, kifárasztja a rágóizmokat, ami a „szájjóllakottság“ érzetét kelti (mellesleg mondva, előnyös a fogakra is). Nagyobb tömegével kitölti a gyomrot és belet, ami a „gyomorjállakottság“ érzetét adja és ez a lassabb emésztés folytán több óráig is tart. Azonkívül fokozott tevékenységre ingerli a bélrendszert, ami elősegíti a vele együtt elfogyasztott, egyébként nehéz ételnek — szalonna, kolbász, sajt stb. — emészthetőségét is. Ezért válik be kitűnően munkásoknál, katonaságnál, intézetekben.

Mindebből az következik, hogy a búzakenyeret továbbra is fenn kellene tartani gyengegyomruak, gyermekek, betegek részére, az egészséges többség azonban könnyen törődhetne bele abba a rendszabályba, hogy búza-rozsliszt keverékből készült barna kenyeret fogyasszon. Ez semmi egészségi hátránnyal nem járna.

Fentieket tudva, egészségügyi szempontból a kormány e takarékosági kívánsága semmi hátrányt nem jelentene népünk egészségére s nem fenyeget bennünket oly veszély, mint pl. Dániában, hol vaj és tejtermékek kivitelének fokozása érdekében a belfogyasztásra szánt zsír és vitamin alkatrészekről meg-

fosztott tejtermék maradékok — főleg gyermekeknél — súlyos táplálkozási zavarokat okoztak.

Nekünk hivatásunknál fogva nemzetgazdasági érdekeink mellett a rozskenyér propaganda mellé kell állanunk.

Öreghegyi.

A minőségi-búzatermelés megoldása felé.

A kormány f. évi március 25-én megjelent rendeletében a liszt márkázását rendelte el. A mezőgazdasági körök annakidején megelégedéssel fogadták a kormány rendelkezését, mert ez módot nyújt a termelőknek arra, hogy a minőségek megjavítására irányuló fáradozásai viszonylag megfelelő anyagi elismeréssel találkozzanak. Tagadhatatlan, hogy erre az ösztönzésre a gazdák a gyöngye értékesítési lehetőségek mellett reá vannak szorúlva s ezenfelül pedig kiviteli érdekek is amellet szólnak, hogy az állam a maga autoritásával támogassa a külföldre kerülő magyar lisztek különleges értékeinek számbavételét. A mindinkább élesedő világpiaci versenyél a magyar liszt már csak presztizs-okokból is várhatta, hogy az állam garanciájával jusson el a határon túlra s ily módon fokozza a kellendőségét.

A kormány az ország különböző részeiben hat lisztmárkázó kísérleti telepet fog felállítani és pedig Békéscsabán, Szegeden, Pécsen, Miskolcon, Debrecenben, valamint Győrött, melyeknek működését a fővárosi gabona- és liszt-kísérleti intézet fogja ellenőrizni és irányítani.

A liszt márkázása szeptember 1-én kezdődött s addig úgy a malmok, mint a gazdák megfelelő hivatalos tájékoztatást nyertek a lisztmárkázásra vonatkozó kérdésekre nézve, valamint abban a vonatkozásban is, hogy az eddigi kísérletek tapasztalatai alapján mely búzafajok keverési arányai biztosítják minőségileg a legjobb lisztminőségeket.

Ha majd a malom márkás lisztet lesz kénytelen gyártani, ehhez a megfelelő minőségi búzát fogja keresni az átlagosnál nagyobb áron, akkor a gazda tudni fogja már, hogy eljött az ideje annak, hogy érdemes minősé-

geket termelni. A gazda tehát termelni fogja a márkázott liszthez szükséges és jobb áron eladható búzafajtát, a malom pedig kifelé versenyképesebb lesz és nagyobb árat ér el.

Addig azonban nem válik urrá az a fel-

fogás, hogy minőséget kell termelni, amíg nem adjuk meg annak az árát. A lisztmárkázás kötelezettsége kényszeríteni fogja a malmokat, hogy a minőséggel ők is törődjenek és megfizessék az alkalmas minőséget.

Iskoláink és a könyv.

NAGY FERENC kisgazda, a Pesti Hirlap állandó munkatársa

„A magyar falu és a könyv” című cikkében többek között ezeket írja:

„Jómagam csak elemi iskolába járván, csekély tudásomat tisztán és kizárólag a könyveknek köszönhetem, mert úgyszólván könyvek között születtem és azok között nevelkedtem is fel. És bár szegény ember vagyok, gazdatársaim közül sokan vannak, akiknek több a földjük, jobb a módjuk, mégis sajnálni tudom a legnagyobb részét, mert elképzelem, hogy még életmódjukat is mennyire mássá tehetnék volna, ha ismernék a könyvet, ha életszükségletük lenne az olvasás. A magyar falu népe ezen a téren két részre osztható. Egyik része az, amelyiknek többkevesebb mértékben módjában állana olvasni és mégsem olvas, a másik része az, amelyik szívesen olvasna, de nem áll módjában. A falu társadalmának mind a két része távolmarad ilyenformán a kulturától. Nagyon természetes, hogy nem lehet kényszerrel rávenni valakit, hogy olvasson, ha nincs kedve hozzá, vagy nincs érzéke a nyomtatott betű iránt. Az is természetes, hogy nem lehet mindenkit, aki olvasni szeretne, ingyen könyvvel ellátni. De bármennyire természetes is ez az állapot, mégis törekedni kell minden erővel arra, hogy a magyar falu népének a kezében minél több és minél jobb könyv fordulhasson meg. Sok helyen el lehet ezt érni a népkönyvtárak fejlesztése, kibővítése által. Még több hely van azonban olyan, ahol megvan a falusi népkönyvtár, de a földművelő ember soha tájára sem megy, hogy onnan valamit kikölcsönözzön. Sokan csodálkoznak ezen és azt mondják, hogy ilyen körülmények között a falu kulturáját fejleszteni szinte képtelenség. De elfelejtik azt, hogy az olvasóköri élethez, a könyvtári szervezkedéshez is kell bizonyos foku-

kultura, mert az olvasástól ösztönösen irtózó ember sokkal kevésbé hajlamos az összejövetellekkel járó szervezeti vagy szövetkezeti életre, mint az, aki a betűkkel szívja magába a modern társaslény öntudatát.

Hála Istennek, a magyar falu népe gondolkozásmódjában, életében és erkölceiben eléggé egészséges. Ha egészségének ezt az erejét még tudással, műveltséggel is fokozni tudjuk, hát valóban a világ legkulturáltabb földművelő népe lehetne. Nem szabad azonban csak várni, hogy a magyar falu önként lépjen arra az utra, amelyen a tudást és komoly műveltséget el lehet sajátítani, hanem segíteni, vezetni is kell őt ebben az irányban. Meg kell szeretetni a könyvet a faluval. Nem lehet elképzelni olyan olcsón kulturációt, mint ha a könyvön keresztül igyekszünk kulturálni a falu. Akár az iskolák fejlesztésére, akár a népművelési tanfolyamok kiszélesítésére gondolunk is, több áldozatot kíván, mint ha a könyvet visszük el a falu népéhez. Ennek pedig egy módja van. A könyvet vinni el a faluhoz és nem várni meg, hogy a falu induljon el a városba könyvért. Össze kell állítani a legjobb magyar írók s esetleg a világirodalomban is legnépszerűbb külföldi írók műveinek olyan sorozatát, amelyet a falu népe nemcsak olvasni, hanem élvezni és megérteni is képes. Kétségtelen, hogy ha a magyar falvak lakossága lelkiületének is megfelelő módon készítenének elő minden faluban, őszidő tájon évente egy-egy falusi könyvnapot és ott igazán jó könyveket olcsó pénzért, fillérékért árusítanának, hát óriási lépésekkel vihetnénk előre a magyar föld népének kulturáját.

Világos, hogy ha egy előre meghirdetett

alkalommal, szép vasárnapi napon, a falu főterén kiraknák egy asztalra a falunak szánt sok szép könyvet, a legtöbb ember erejének utolsó megfeszítésével is igyekeznék vásárolni belőle. És ha az a pénz kevés lenne is, amit egy ilyen napon a faluból elvinnének, értékben sokat jelentene az, ami a faluban ottmaradna.“

„Sokszor olvastam ujságokban nyugati gazdák házatájékáról és életmódjáról írott ujságcikkeket és sohasem az fogott meg, ha olvastam, hogy villamosítva van a hollandi gazdának egész udvara, vagy öntözőcsatornákkal van ellátva a dán kisbirtokosnak a gazdasága. Elismerem, hogy ezek is a kultúrának a kézzelfogható jelei, de én mégis akkor gondoltam néma irigységgel ezekre a nyugati gazdákra, amikor azt olvastam, hogy dolgozószobájukban középosztálybeli ember lakásához illő könyvtárt lehet találni. Az igazi kultúrának az alapköve nem más, mint a könyv és egy-egy nemzetnek könyvetforgató nemzedékei nevelhetnek csak egészen művelt polgárokat gyermekeikből. Az a nemzet, vagy az a társadalmi réteg, amelyik nem tud hozzájutni a könyvhöz, amelyik nem tudja életszükségletévé tenni az olvasást, meg sem próbálhatja, hogy kilépjen a világ nemzetek kultúrverseny-porondjára. Pedig ma már a műveltség nemcsak az életformának háttérképeként kidomborításában, hanem a megélhetésért folytatott küzdelemben és annak részleteiben, a termelésben és mindenféle fajta munkában, egyaránt a legszükségesebb kellék. El lehetne e képzelni a nyugati gazdák termelési tudását, értékesítési szervezettségét megfelelő műveltség nélkül és el lehetne-e képzelni ehhez a szükséges műveltséget, ha nem volna a gazdának a lakásában a könyvtár?“

Nagy Ferenc hivatásos kisgazda véleményét megismerve, mi most abból csak azt véve fontolóra, aminek ügye iskoláinkkal összefügg, nyissuk fel tehát ifjúsági könyvtáraink szekrényeit (legtöbb helyen bizony csak az egy kis kopott téka) és vizsgálgassuk csak át, hogy az összeállítottságában, nívójában, szellemében vajjon alkalmas-e arra, hogy a gondjainkra bízott hivatásos gazdaifjúságot a könyv igazi szeretetére nevelje úgy, hogy az

majdan az iskolából kinőve azt életszükségletei közé sorozza és életében a kenyér után oly fontosságot kapjon legalább is, mint egyéb szórakozás. Mert ha nem lesz az mindennapi életszükséglet, akkor csak lidércfény kergetés „a nyugati gazdák“ házatájéka gondosságának megközelítéséről álmodozni.

Nézzük már most, hogy milyen iskoláink ifjúsági könyvtára? Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy sok iskoláknak ilyen könyvtára nincs is. A meglévő könyvtárak egyrésze pedig ötletszerűen összeállított és összegyűjtött könyvek sorozata. Iskoláink ifjúsági könyvtárának összeállítása, azoknak megteremtése még a jövő feladatát képezi.

Első teendő volna e téren egy olyan bizottság megszervezése, amely az önálló gazdasági népiskolák részére a megfelelő hasznos könyvek sorozatát összeállítaná. A következő lépés lenne minden iskola részére ilyen könyvtár biztosítása. Ezeknek a könyvtáraknak az elemi iskoláknál már meglévő könyvtárak folytatásaképpen olyan könyveket kellene tartalmazniok, amelyek elsősorban a kisgazda tudományával, a modern gazdálkodással foglalkoznak.

A gazdasági népiskola könyvtárjegyzékének az összeállításával karöltve a régi könyvtárakból ki kellene selejtezni minden oda nem való könyvet és csak az igazán értékeset megtartani azokban. Általában arra kell törekednünk, hogy iskoláink is minél hathatósabban hozzájárulhassanak ahhoz a nagy kulturfeladathoz, hogy hazánk gazdatársadalmá tanolja meg szeretni a könyvet.

A könyvek betűinek milliói majd csak segítenék elvezetni kisgazdáinkat a szebb jövőbe is! Adja a jó Isten, hogy mielőbb úgy legyen!
KÜ.

A lap az összekötő kapocs az egyesületi tagok között. Támogassuk egyesületi életünk szócsövét! Nívós lapot csak sok toll írhat.

EGYESÜLETI ÉLET.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete Elnökétől, Lajosmizse.

Meghívó.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének *választmánya* folyó évi október hó 4-én délután 3 órai kezdettel Budapesten, a Ferenc József Tanítók Háza kis tanácstermében gyűlést tart, melyre az egyesület tisztikarát és választmányi tagjait ezennel tisztelettel meghívom.

Tárgy: Az egyesület október 5-i közgyűlésének előkészítése. Az indítványokat kérem legkésőbb szeptember 28.-ig eljuttatni hozzám írásban.

Lajosmizse, 1934. szeptember hó 20.-án.

Náray Ferenc s. k.
elnök.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete Elnökétől, Lajosmizse.

Meghívó.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete folyó évi október hó 5.-én délelőtt 9 órai kezdettel, Budapesten, a Ferenc József Tanítók Háza dísztermében

évi rendes közgyűlést

és azt követőleg, 11 órakor

DÍSZKÖZGYŰLÉST

tart, melyre az Egyesület Tagjait ezennel tisztelettel meghívom.

A közgyűlés tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó és beszámoló.
2. Titkári jelentés.
3. Számvizsgáló bizottság jelentése az 1933—34. évi számadási évről.
4. Az 1934—35. évi költségvetés bemutatása.
5. Szerkesztő jelentése.
6. Gondnok jelentése a „Rádli“ üdülőház ügyeiről.

7. „Rádli“ üdülőház jövedelméből tanulmányi segélyek odaitélése.

8. Dr. Fedora D. Sándor előadása „Az alsófoku gazdasági szakoktatás időszerű reformjáról“.

9. Indítványok.

A díszközgyűlés tárgysorozata:

Nagyméltóságu Dr. Hóman Bálint valóság- és közoktatásügyi miniszter úrnak az Egyesület örökös tiszteletbeli díszelnökévé való megválasztása.

Délután 2 órakor a gazdasági szaktanítói testület együttes tanulmányi szemlére megy a termény- és gyümölcskiállításra.

Az indítványokat írásban kérem hozzám eljuttatni, legkésőbb szeptember 28.-ig.

Lajosmizse, 1934. szeptember hó 19.-én.

Náray Ferenc s. k.
elnök.

Egy „Évkönyvről” . . .

Nemrégén indult egy munka útjára: a „Békés vármegye Törvényhatósági Iskolánkülső Népművelési Bizottságának — Évkönyve“. Ez a mű fényes bizonyága annak, hogy igen is van szellemi életválság, amelyet csak a nemzeti ideológia teljes mérvű kibontakozása tud megmenteni. Éppen ezért a nemzet jövője azoknak a kezén van, akik nemcsak a szellemi, hanem az erkölcsi téren is hatással tudnak lenni. Ebben van a Népművelési Bizottságnak egyik legnagyobb érdeme! Van-e szebb, magasabb dolog, mint törni fel a magyar ugart öntetlenül, áldozatkészséggel, fáradsággal, a turáni őserőbe vetett hittel, vetni el a tiszta, gyommentes magot és azután gyönyörködni az ilyen magból kelt, később hatalmas, terebélyes fában.

Amilyen izléses ezen mű külső kiállítása, éppen olyan nemes a tartalma is. Maga a mű 3 részre oszlik. Az első általános rész, amelyben szó van a magyar nép lelki tulajdonságairól, majd a magyar szellemi élet válságáról, amelyet csak igazi kulturával: ismeretszerzéssel és erkölcsi, gazdasági, társadalmi

irányzatok finomodásával lehet megszüntetni. A második a népművelési rész, amely magában foglalja a nemzeti kulturánk elmélyítésének szükségességét, a magyar nemzeti eszmekör lényét. A nagyméltóságú VKM. úr rendeletét a népművelés irányelveiről, a nemzeti öntudat ápolásáról. Elénk tárul a nemzeti egység lelke és annak bontó okai. Végül kiemeli a magyar népművelők fontos tevékenységét, akik a memzeti szolidáris gondolat nemes hordozói. A harmadik a hivatalos rész, amely ismerteti Békés vármegye kulturális állapotát és az annyira fontos népművelés rendkívüli szükségességét, továbbá a Bizottság 13 évi működését és 1933/34. évi beszámolóját. Ha csak a számszerű adatokat nézzük is, a legteljesebb elismeréssel gondolhatunk arra az értékes munkára, amelynek az igazi értéke fel sem tűntethető, hanem beleoltatott a magyar lélekbe.

Akik ennyire értékes munkát tudnak végezni, akik ennyire szívvel, lélekkel képesek küzdeni, hogy a nép lelkében oltárt emeljenek, azokat csak az önzetlenség, a magyar föld szeretete, a megbecsülés reménye és a szebb jövőbe vetett hit vezethet. A szellemi élet ezen önzetlen katonáit, akik a magyar Golgotán igyekeznek felszítani a kultúra oltárán pislogó tüzet, hogy bevilágítson a magyar éjszakába és reményt adjon a boldogabb jövő eléréséhez, csak hálával, szívünk melegével és a legnagyobb megbecsüléssel köszönhetünk. Adja a magyarok Istene, hogy ezt a nemes, oly értékes munkát ugyanilyen sikerrel folytathassák Nagy-Magyarország fel-támadásának reményében!

(O. G.)

Nagyatádi Szabó István szobrának felavatása. E hónapban múltott tíz éve, hogy *Nagyatádi Szabó István*, a magyar kiskisgazdák vezére Erdőcsokonyán meghalt. Emlékét most szűkebb hazájában, Somogy megyében is szoborral örökítik meg. A földművelésügyi minisztérium előtt álló szobrának másolatát Kaposvárott szeptember 23-án ünnepség keretében leplezték le.

KÜLÖNFÉLÉK

Gabonafogyasztásról. A legújabb statisztika szerint a búza- és rozsfogyasztás majdnem mindenütt csökken, a burgonyafogyasztás pedig emelkedik. Európa átlagos fejkvótája: búzában 147 kg, rozsban 75 kg, burgonyában 410 kg. A legnagyobb búzafogyasztó Franciaország, rozsban pedig Lengyelország. A legkevesebb búzát Lengyelország fogyasztja, Olaszország fejkvótája rozsban 4 kg, tehát alig kimutatható valami. A burgonyafogyasztás Lengyelországban fejenként 1017 kg, Olaszországban csak 47 kg. A kenyérmagvak fogyasztásának csökkenése az elszegényedés jele s ugyanerre mutat az is, hogy az olcsó burgonyával pótolják a búzát és rozst.

Sub rosa . . . Ez a két kis latin szó azt jelenti: rózsá alatt. Már a régi művelt népek a rózsát tartották a legszebb kerti virágnak. A régi perzsák a legfőbb illatnak a rózsa szagát tekintették. A görögöknél a rózsa a szeretet, kedvesség és életöröm jelképe volt. A rómaiaknál régebbi időkben a kötelességteljesítés és a bátorság virága volt és ezért győzedelmes harcosokat ékesítettek vele. A császári időben hihetetlen fényűzést fejtettek ki a rózsával. Nem hiányzott egyetlen lakomáról és a fölhasznált rózsák tömegéből kivetkeztek a házigazda gazdagságára. Neró egyik lakomán a mi pénzünk szerint 185.000 pengő értékű rózsasót hullatott a vendégeire. Még pazarlóbb volt Heilogabalus császár, akinek néhány vendége megfulladt a rózsák halmaza alatt. A császári időben általános szokás volt, hogy összejöveteleken a menyezetre, a titoktartás jelképéül egy fehér rózsát akasztottak föl, mert ilyen alkalmakkor sok mindent beszéltek, aminek terjesztése veszedelmes lehetett volna. Azóta, ha valakinek sub rosa mondanak el valamit, ez azt jelenti, hogy titoktartás, hallgatóság pecsétje alatt. V. Hadrián pápa elrendelte, hogy a gyóntatószék fölé helyezzenek el a titoktartás jeléül egy rózsát.

Vigyázat! Közgyűlésünk nem Székesfehérvárott lesz, mint tervezve volt, hanem Budapesten.